

УДК 342.951

DOI 10.32782/2523-4269-2022-82-1-1-44-48

Сахнюк Віта Володимирівна,

старший викладач кафедри правових природоохоронних дисциплін

(Національний університет водного господарства

та природокористування, м. Рівне)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5531-024X>

ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА БЕЗОПЛАТНУ ПРАВОВУ ДОПОМОГУ В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ

Статтю присвячено актуальним питанням забезпечення права на безоплатну правову допомогу в територіальних громадах. Установлено, що для ефективної реалізації досліджуваного права в територіальних громадах мають існувати певні гарантії, зокрема нормативно-правові, організаційні та матеріально-технічні.

Акцентовано увагу на необхідності розвитку інших способів співпраці територіальних громад із системою безоплатної правової допомоги. Як приклад наведено прийняття програм надання безоплатної правової допомоги населенню певної територіальної програми. Установлено, що перешкоджає забезпеченню права на безоплатну правову допомогу в територіальних громадах, незузгодженості між положеннями законодавства.

Ключові слова: безоплатна правова допомога, територіальна громада, право на безоплатну правову допомогу.

Постановка проблеми. Здійснення прав і свобод стає можливим не тільки тоді, коли ними безпосередньо користуються громадяни, а й завдяки забезпеченню державою всіх необхідних матеріальних, соціальних та інших гарантій, а також охороні та захисту цих прав і свобод відповідними інституціями. У цьому контексті право на безоплатну правову допомогу має подвійне значення, адже, по-перше, без його належної реалізації неможливим стає втілення й інших прав людини, а по-друге, саме це право потребує особливої уваги від держави щодо адміністративно-правового забезпечення.

Не є винятком і реалізація права на безоплатну правову допомогу в територіальних громадах, адже в умовах децентралізації потреби в правовій спроможності територіальних громад лише зростають. Актуальність теми підтверджується також пріоритетними напрямками розвитку системи безоплатної правової допомоги, серед яких – посилення спроможності системи безоплатної правової допомоги до виявлення системних правових проблем, їх адвокації на національному чи місцевому рівні, у тому числі із залученням інститутів громадянського суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Право на безоплатну правову допомогу, а також особливості забезпечення правової спроможності територіальних громад активно досліджується українськими науковцями, зокрема О.І. Васильєвою, О.П. Бойком, М.М. Компанійцем та ін. Однак особливості адміністративно-правового забезпечення досліджуваного права на рівні територіальних громад залишаються маловивченими.

Метою статті є аналіз особливостей забезпечення права на безоплатну правову допомогу в територіаль-

них громадах крізь призму нормативно-правових, організаційних та матеріально-технічних гарантій.

Виклад основного матеріалу. Важливим завданням територіальних громад є, безумовно, посилення їхніх спроможностей із метою ефективного та якісного функціонування. Як влучно зазначають О.І. Васильєва та О.П. Бойко, зміцнення спроможності територіальних громад є процесом підвищення здатності органів місцевого самоврядування діяти в межах закону, утілюючи в життя принцип верховенства права. Отримання об'єднаними територіальними громадами більших повноважень та ресурсів на їх виконання та відповідальності повинно стати головним результатом реформи децентралізації в Україні [1, с. 62].

Однією з таких спроможностей є правова, яка не лише забезпечує функціонування органів місцевого самоврядування в рамках закону, а й допомагає реалізувати конституційне право мешканців територіальної громади на правничу допомогу, підвищує їхню правову свідомість та правову культуру. Основними складниками забезпечення правової спроможності громад є:

1. Посилення правоспроможності (rights enhancement) – реформування законодавства щодо створення умов, за яких усі верстви населення зможуть впливати на розвиток місцевої політики.

2. Підвищення правової обізнаності (rights awareness) – громадянська освіта як інструмент для посилення спроможності: створення умов, за яких жителі громад розуміють свої права і знають шляхи їх реалізації на практиці.

3. Реалізація правових можливостей (rights enablement) – створення рівних можливостей: створення умов, за яких малозабезпечені громадяни зможуть

долати бюрократичні бар'єри та фінансові перешкоди, що обмежують їх доступ до економічних можливостей та розвитку добробуту.

4. Можливості захисту прав (rights enforcement) – гарантування того, що жителі громад зможуть захищати свої права й отримати доступ до можливостей та ресурсів за допомогою доступних та справедливих механізмів реалізації прав, договорів та вирішення спорів [12].

У цьому контексті важливу роль відіграє право на безоплатну правову допомогу, яке має бути забезпечена в громаді. Дійсно, розвиток системи безоплатної правової допомоги зробив значний внесок у реалізацію інших важливих реформ у країні, таких як децентралізація. Громади отримують більше прав, обов'язків та ресурсів, і однією з умов успіху цієї трансформації є посилення правової спроможності та розширення прав і можливостей місцевих громад, у тому числі підвищення правової грамотності мешканців сільської місцевості та малих міст, а також розширення доступу до правової інформації та консультацій. Система безоплатної правової допомоги забезпечує такий доступ. Вона є основою для подолання корупції на побутовому рівні, більш активного залучення членів місцевої громади до місцевого управління та економічного життя, подолання патерналістських настроїв у суспільстві, зменшення навантаження на досудове врегулювання спорів та судову систему, запобігання домашньому насильству, дискримінації та злочинності серед неповнолітніх.

Для ефективної реалізації досліджуваного права в територіальних громадах, на нашу думку, мають існувати певні гарантії, зокрема нормативно-правові, організаційні та матеріально-технічні. Розглянемо їх детальніше.

По-перше, нормативно-правову основу забезпечення права на безоплатну правову допомогу в територіальних громадах становлять Закон України «Про безоплатну правову допомогу» від 02.06.2011 № 3460-VI та Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.01.1997 № 280/97-ВР.

Так, Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» [8] низку питань, пов'язаних із наданням безоплатної первинної правової допомоги, віднесено до виконавчих органів сільських, селищних, міських рад, про що йдеться у ст. 38-1. Аналіз таких власних (самоврядних) повноважень дає змогу розподілити їх на певні групи:

1) організаційні, тобто ті, що стосуються утворення установ з надання безоплатної первинної правової допомоги;

2) кадрові, які стосуються працівників таких установ;

3) матеріально-технічні та фінансові;

4) координаційні, що полягають у забезпеченні співпраці та злагодженій взаємодії;

5) інформаційні, зокрема щодо інформування про права та надання консультацій;

6) навчальні, які реалізуються через підвищення знань, у тому числі правових, населення територіальної громади.

По-друге, організаційні гарантії забезпечення права на безоплатну правову допомогу в територіальних громадах реалізуються через організаційні форми, за допомогою яких громадяни можуть отримати правові консультації та професійну правову допомогу. До організаційних форм діяльності територіальних громад щодо забезпечення права на безоплатну правову допомогу належать:

1. Створення спеціалізованих установ. Спеціалізовані установи, що надають безоплатну первинну правову допомогу, утворені органами місцевого самоврядування, фінансуються за рахунок коштів місцевих бюджетів, інших не заборонених законодавством джерел. Такі установи:

є неприбутковими організаціями, користуються правами юридичної особи, мають власні бланки, печатку зі своїм найменуванням:

фінансуються за рахунок коштів місцевих бюджетів, інших не заборонених законодавством джерел;

їхні повноваження та порядок діяльності встановлюються Положенням про установу з надання безоплатної первинної правової допомоги, яке затверджується на основі Типового положення про установу з надання безоплатної правової допомоги [3, с. 149].

Ця установа є юридичною особою публічного права, яка діє на основі положення, розробленого на основі Типового положення про установу з надання безоплатної первинної правової допомоги, затвердженого Наказом Міністерства юстиції України від 28.03.2012 № 483/5 [7]. Окрім вивчення запитів на первинну правову допомогу та надання відповідних юридичних послуг, такий суб'єкт щокварталу звітує перед підпорядкованим органом (яким він був створений) про кількість запитів та категорії людей, які зверталися до них, здійснює інформування громадськості щодо можливості отримання безкоштовної правової допомоги в ЗМІ та на вебсайтах.

Варто зазначити, що саме місцеві центри з надання безоплатної правової допомоги приймають більшість звернень від громадян. Так, за статистичними даними, оприлюдненими на сайті безоплатної правової допомоги у Рівненській області, з 1 липня 2015 р. по 31 жовтня 2022 р. зареєстровано 126 654 звернення клієнтів для надання правової допомоги, із них 34 768 (27,45%) надійшло до центрального офісу, 91 886 – до бюро правової допомоги [10]. Така сама ситуація прослідковується загалом по Україні.

Підкреслимо, що система місцевих бюро правової допомоги є розгалуженою. Для прикладу, у Рівненській області функціонують такі бюро правової допомоги: 1. У межах Сарненського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги: Дубровецьке бюро правової допомоги, Володимирецьке бюро правової допомоги, Сарненське бюро правової допомоги, Березнівське бюро правової допомоги. У межах Рівненського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги: Костопільське бюро правової допомоги, Гошанське бюро правової допомоги, Рівненське бюро правової допомоги № 2, Рівненське бюро правової допомоги № 1, Здолбунівське бюро правової допомоги, Дубенське бюро правової допомоги тимчасово не працює, Радивилівське бюро правової допомоги. Саме така організаційна форма забезпечення права на безоплатну правову допомогу в територіальних громадах є найбільш поширеною.

2. Органи місцевого самоврядування можуть укладати з юридичними особами приватного права, які відповідно до свого статусу мають право надавати правову допомогу, договори про надання на постійній або тимчасовій основі первинної правової допомоги на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці. Порядок та критерії залучення визначаються органами місцевого самоврядування.

3. Органи місцевого самоврядування можуть залучати до надання безоплатної первинної правової допомоги адвокатів або інших фахівців у відповідній галузі права. Адвокат, інший фахівець у відповідній галузі права чи юридична особа приватного права, з якими укладено договір про надання первинної правової допомоги, зобов'язані надавати високоякісну допомогу в обсязі та строки, визначені договором.

Додатковими організаційними гарантіями забезпечення права на безоплатну правову допомогу в територіальних громадах можна розглядати віддалені та мобільні консультаційні центри щодо доступу до безоплатної правової допомоги (п. 8, 10, п. 13 Положення про центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги, затвердженого Постановою Міністерства «Юридична допомога в Україні» від 02.07.2012 № 967/5 [5]). Дистанційний пункт безоплатної правової допомоги на відміну від мобільного має фіксоване місце розташування, оскільки це «точка доступу до безоплатної правової допомоги, яка постійно працює у приміщенні установи, організації, установи для громадян, які потребують безкоштовної правової допомоги відповідно до певного графіку, але, однак, із різних причин (географічна відстань, відсутність вільного часу тощо) не можуть її отримати, зв'язавшись із місцевим центром або бюро правової допомоги» [4].

Мобільні пункти, своєю чергою, є «точкою доступу до безоплатної правової допомоги, яка діє за графіком, установами місцевим центром, для задоволення потреби у безоплатній допомозі громадянам, які проживають/перебувають у віддалених районах місцевих центрів або спеціалізованих установах (лікарнях, пансіонатах, психіатричних установах тощо) шляхом проведення виїзних консультацій» [4].

Таким чином, законодавством створено організаційні передумови для забезпечення права на безоплатну правову допомогу в територіальних громадах. Водночас варто розвинути інші способи співпраці територіальних громад із системою безоплатної правової допомоги. Так, позитивним прикладом є прийняття програм надання безоплатної правової допомоги населенню певної територіальної програми. Для прикладу, така програма була прийнята між Сарненським бюро правової допомоги та Клесівською селищною радою Сарненського району Рівненської області. Програма спрямована на продовження плідної співпраці між місцевим центром та селищною радою, підвищення правової свідомості, культури й освіченості населення Клесівської селищної ради, а також для створення рівних можливостей для доступу соціально незахищених осіб до правосуддя шляхом надання безоплатної вторинної правової допомоги. Основними завданнями програми є: поширення інформації про право осіб на отримання безоплатної правової допомоги; забезпечення розвитку правової освіти населення Клесівської селищної ради; спрощення та розширення доступу до безоплатної правової допомоги для соціально вразливих верств населення; проведення інформаційно-роз'яснювальної кампанії серед суб'єктів права на безоплатну правову допомогу, органів місцевого самоврядування та громадських організацій щодо державної політики у сфері надання безоплатної правової допомоги; створення належних умов для забезпечення доступу мешканців Клесівської селищної ради до безоплатної вторинної правової допомоги.

Такий досвід значно розширює можливості отримання безоплатної правової допомоги жителів певної

територіальної громади, передбачає подальший розвиток та вдосконалення системи надання правової допомоги, а також забезпечення права громадян на її отримання.

По-третє, матеріально-технічні передумови для забезпечення права на безоплатну правову допомогу. Ці передумови включають, насамперед, елемент фінансування та створення умов для осіб, які надають та отримують правову допомогу.

У цьому контексті є певні проблемні питання, які стосуються неузгодженості між положеннями Закону України «Про безоплатну правову допомогу», Закону України «Про публічні закупівлі» та Порядку та критеріїв залучення органами місцевого самоврядування юридичних осіб приватного права до надання безоплатної первинної правової допомоги, затвердженого Наказом Міністерства юстиції України від 15.06.2012 № 891/5. Суть неузгодженості полягає у тому, що Порядок зобов'язує ОМС проводити окрему конкурсну процедуру для залучення юридичних осіб приватного права до надання безоплатної первинної правової допомоги, що прямо суперечить положенням Закону України «Про публічні закупівлі», вимоги якого є обов'язковими для органів місцевого самоврядування під час закупівлі послуг із надання безоплатної первинної правової допомоги.

Ця проблема існує з 2016 р. та особливо загострилася у зв'язку з набуттям 19 квітня 2020 р. чинності нової редакції Закону «Про публічні закупівлі», згідно з якою поріг для обов'язкового проведення закупівель через офіційний майданчик електронної системи публічних закупівель України ProZorro знизився з 200 до 50 тис грн. Наслідком описаної ситуації стала відсутність реального фінансування та виконання існуючих місцевих цільових програм щодо залучення ОМС юридичних осіб приватного права до надання безоплатної первинної правової допомоги. Неможливість фінансування безоплатної первинної правової допомоги з місцевих бюджетів перешкоджає доступу мешканців громад до отримання правових послуг для вирішення їхніх правових проблем.

Це питання також потребує негайного вирішення, оскільки перешкоджає забезпеченню права на безоплатну правову допомогу в територіальних громадах. Із цього приводу автори Експертного звіту зазначають, що для договорів залучення органами місцевого самоврядування юридичних осіб приватного права до надання первинної безоплатної первинної правової допомоги з вартістю вище 50 тис грн замовники повинні або проводити спрощені закупівлі (якщо вартість у діапазоні від 50 тис до 200 тис грн) згідно зі ст. 14 Закону про закупівлі, або для договорів із вартістю понад 200 тис грн застосовувати процедури закупівель, визначені частинами першою і другою ст. 13 Закону про закупівлі. Відповідно, існує низка проблем із забезпеченням ефективного процесу закупівель доволі специфічних послуг [2].

Серед інших проблемних питань забезпечення права на безоплатну правову допомогу в територіальних громадах варто назвати: по-перше, постійне зростання запиту на правову допомогу, яке явно перевищує можливості системи; по-друге, обмежений доступ до правової інформації в територіальних громадах; по-третє, віддаленість центрів безоплатної правової допомоги від деяких територіальних громад. Перспективним для вирішення цих питань у територіальних громадах, на наше переконання, міг би стати інститут параюристів.

А.А. Шовкун із цього приводу відзначає, що найбільш важливою та необхідною є діяльність параюристів у сільській місцевості, зокрема в громадах, де вони зможуть працювати над питаннями, які виникають у місцевого населення. Так, у людей не завжди є можливість дістатися з віддаленої точки області до місцевого або ж регіонального центру, а тому діяльність таких експертів, як параюристи, є однозначно виправданою та необхідною, відповідає запитам населення. Так, параюристи, що працюють із сільськими громадами, можуть проводити різні заходи для поширення правових знань, підвищення інформованості громадськості, зміцнення її потенціалу [11, с. 63]. Ми підтримуємо такий погляд науковця та вважаємо, що, дійсно, для підвищення правової спроможності територіальних громад та налагодження ефективної взаємодії між мешканцями

та центрами з надання правової допомоги інститут параюристів може відіграти ключову роль.

Висновки. Розвиток системи безоплатної правової допомоги в Україні значною мірою спрямований на посилення правової спроможності громад. За роки свого існування система довела свою ефективність і має великий досвід у встановленні широкого кола партнерських відносин із постачальниками послуг, у тому числі юридичних послуг на місцевому рівні. Важливо інвестувати в потенціал людей – не лише експертів системи, а й її партнерів та однодумців.

Подальшого наукового дослідження потребують окремі питання забезпечення права на безоплатну правову допомогу територіальних громад, зокрема щодо створення належних матеріально-технічних та нормативно-правових умов та розвитку інституту параюристів.

Список використаних джерел

1. Васильєва О.І., Бойко О.П. Забезпечення спроможності територіальних громад в Україні. *Університетські наукові записки*. 2022. № 1–2(85–86). С. 61–68.
2. Експертний звіт щодо спрощення та впорядкування доступу громадян до безоплатної первинної правової допомоги. *Мережа правового розвитку*. URL: <https://ldn.org.ua/useful-material/ekspertnyy-zvit-shchodo-shchodo-sproshchennia-ta-vporiadkuvannia-dostupu-hromadian-do-bezoplatnoi-pervynnoi-pravovoi-dopomohy-zokrema-shchodo-mozhlyvosti-zaluchennia-orhanamy-mistsevoho-samovriaduvann/> (дата звернення: 02.02.2023).
3. Компанієць М.М. Організаційна та організаційно-правова діяльність органів місцевого самоврядування щодо здійснення безоплатної правової допомоги. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 2. С. 147–153.
4. Консультаційні пункти доступу до БПД: бути там, де потрібні. *Безоплатна правова допомога*. URL: <https://legalaid.gov.ua/publikatsiyi/konsultacijni-punkty-dostupu-do-bpd-buty-tam-de-potribni/> (дата звернення: 01.02.2023).
5. Положення про центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги : Постанова Міністерства юстиції від 02.07.2012 № 967/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1091-1> (дата звернення: 21.01.2023).
6. Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 02.06.2011. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 51. Ст. 577.
7. Про затвердження Типового положення про установу з надання безоплатної первинної правової допомоги : Наказ Міністерства юстиції України від 28.03.2012 № 482/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0474-12#Text.8>. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. Ст. 170.
9. Програма надання безоплатної правової допомоги: розроблення, планування, виконання, звітування / О. Гриб та ін. Київ, 2017. 54 с.
10. Статистична інформація щодо роботи системи безоплатної правової допомоги. *Безоплатна правова допомога*. URL: <https://legalaid.gov.ua/statystychna-informacziya-roboty-systemy-bezoplatnoyi-pravovoyi-dopomohy/> (дата звернення: 23.01.2023).
11. Шовкун А.А. Місце та роль параюристів (громадських радників) у системі суб'єктів надання безоплатної правової допомоги. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2022. Вип. 3(44). С. 61–65.
12. Hromads'kyj Prostir (2016). Strengthening the legal capacity of communities. URL: https://www.prostir.ua/wpcontent/uploads/2016/07/Info_legal_empowerment_final.docx (accessed 28.01.2023).

References

1. Vasylieva O.I., Boiko O.P. (2022). Zabezpechennia spromozhnosti terytorialnykh hromad v Ukraini [Ensuring the capacity of territorial communities in Ukraine]. *Universytetski naukovy zapysky*, 1-2 (85-86), 61-68. [in Ukrainian].
2. Ekspertnyi zvit shchodo sproshchennia ta vporiadkuvannia dostupu hromadian do bezoplatnoi pervynnoi pravovoi dopomohy [Expert report on simplifying and streamlining citizens' access to free primary legal aid]. *Merezha pravovoho rozvytku*. Retrieved from <https://ldn.org.ua/useful-material/ekspertnyy-zvit-shchodo-shchodo-sproshchennia-ta-vporiadkuvannia-dostupu-hromadian-do-bezoplatnoi-pervynnoi-pravovoi-dopomohy-zokrema-shchodo-mozhlyvosti-zaluchennia-orhanamy-mistsevoho-samovriaduvann/> (Accessed 02.02.2023) [in Ukrainian].
3. Kompaniets M.M. (2020). Orhanizatsiina ta orhanizatsiino-pravova diialnist orhaniv mistsevoho samovriaduvannia shchodo zdiisnennia bezoplatnoi pravovoi dopomohy [Organizational and organizational and legal activities of local self-government bodies regarding the provision of free legal aid]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*, 2, 147–153. [in Ukrainian].
4. Konsultatsiini punkty dostupu do BPD: buty tam, de potribni. [Consultation points of access to BPD: to be where they are needed]. Official site «Free legal aid». Retrieved from <https://legalaid.gov.ua/publikatsiyi/konsultacijni-punkty-dostupu-do-bpd-buty-tam-de-potribni/> (Accessed 02.02.2023) [in Ukrainian].
5. Polozhennia pro tsenry z nadannia bezoplatnoi vtorynnoi pravovoi dopomohy [Regulations on centers for providing free secondary legal assistance]: zatverdzenoho postanovoiu Ministerstva Yurydychna dopomoha Ukrainy vid 02 lypnia 2012 r. № 967/5. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1091-1> (Accessed 21.01.2023) [in Ukrainian].

5. Pro bezoplatnu pravovu dopomohu [About free legal assistance]: Zakon Ukrainy vid 02.06.2011 roku. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2011. № 51. St. 577. [in Ukrainian].
6. Pro zatverdzhennia Tipovoho polozhennia pro ustanovu z nadannia bezoplatnoi pervynnoi pravovoi dopomohy [Model provision on an institution providing free primary legal assistance]: Nakaz Ministerstva yustytzii Ukrainy vid 28.03.2012 roku № 482/5. [in Ukrainian].
7. Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini [About local self-government in Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 21.05.1997 № 280/97-VR. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 1997. № 24. St. 170. [in Ukrainian].
8. Prohrama nadannia bezoplatnoi pravovoi dopomohy: rozroblennia, planuvannia, vykonannia, zvituvannia (2017). [Free legal aid program: development, planning, implementation, reporting] / Hryb O., Yeroshenko K., Ilchyshe M., Nikolaishyn M., Okhrimenko V., Pysarev Ya., Stets N. K., 54. [in Ukrainian].
9. Statystychna informatsiia roboty systemy bezoplatnoi pravovoi dopomohy. Ofitsiinyi sait «Bezoplatna pravova dopomoha». Retrieved from <https://legalaid.gov.ua/statystychna-informacziya-roboty-systemy-bezoplatnoyi-pravovoyi-dopomogy/> (Accessed 23.01.2023) [in Ukrainian].
10. Shovkun A.A. (2022). Mistse ta rol paraiurystiv (hromadskykh radnykiv) v systemi subiektiv nadannia bezoplatnoi pravovoi dopomohy [The place and role of paralegals (public advisers) in the system of entities providing free legal aid]. Prykarpatskyi yurydychnyi visnyk, 3 (44), 61–65. [in Ukrainian].
11. Hromads'kyj Prostir (2016). «Strengthening the legal capacity of communities», available at Retrieved from https://www.prostir.ua/wpcontent/uploads/2016/07/Info_legal_empowerment_final.docx (Accessed 28.01.2023) [in English].

Sakhniuk Vita,

Senior lecturer of the Department of Legal Nature Protection Disciplines
(The National University of Water and Environmental Engineering, Rivne)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5531-024X>

FEATURES OF ENSURING THE RIGHT TO FREE LEGAL ASSISTANCE IN TERRITORIAL COMMUNITIES

The article is devoted to topical issues of ensuring the right to free legal aid in territorial communities. It has been established that for the effective implementation of the researched right in territorial communities, there must be certain guarantees, in particular, regulatory, organizational, and material and technical guarantees.

Attention is focused on the need to develop other ways of cooperation of territorial communities with the system of free legal aid. As an example, the adoption of Programs for providing free legal assistance to the population of a certain territorial program is given. It has been established that the provision of the right to free legal aid in territorial communities is hindered by the inconsistency between the provisions of the legislation.

Key words: free legal aid, territorial community, right to free legal aid.

Надіслано до редколегії 20.02.2023